

дамуын жетілдіру қуралы. Әдеп – әлеуметтік этика, қоғамдағы нормалар мен мінез-құлық үлгісі, гуманитарлық білімнің қоғамға бағытталған аспектісін көрсетеді.

Ғылыми тұрғыдан, бұл тұжырымдар әлемдік философтар мен гуманитарлық зерттеушілердің ойларымен үйлеседі. Марта Хасбаум адамның рухани және моральдық қасиеттерін оның маңызды құндылығы ретінде қарастырады (Nussbaum, 1997), ал Джон Роулс әділет пен әлеуметтік теңдікті қоғамның моральдық өлшемдері деп атайды (Rawls, 1971). Джереми Брунер білімнің тек ақпарат алу емес, тұлғаның рухани және мәдени дамуына қызмет ететін процесс екенін көрсетеді (Bruner, 1996), ал Пауло Фрейри гуманитарлық білімді адамның өзін және қоғамды түсінуіне бағытталған рухани үдеріс ретінде қарастырады (Freire, 1970).

Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының шығармаларында ұсынылған гуманитарлық құндылықтар қазіргі заманда да өзектілігін жойған жоқ. Олар адам мен қоғам арасындағы үйлесімділікті, моральдық және рухани кемелділікті, білім мен этиканы біріктіріп, тұлғаның жан-жақты дамуына жол ашады. Ақынның ойынша, адамдық құндылық тек білім деңгейімен емес, оның қоғамға қосқан үлесі, жасаған қайырымдылығы, әлеуметтік және моральдық таңдаулары арқылы өлшенеді.

Қорытындылай келе, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының шығармашылығы гуманитарлық білімнің рухани парадигмасын нақты көрсетеді. Оның поэзиясы мен қара сөздері арқылы адамды рухани кемелдікке жетелейтін, моральдық жауапкершілікке тәрбиелейтін құндылықтар жүйесі айқын көрінеді. Бұл құндылықтар қазіргі гуманитарлық ғылым мен білімнің басты міндеттерімен үндеседі: адамды мәдени, этикалық және рухани тұрғыдан толық дамыған тұлға ретінде қалыптастыру.

Әдебиеттер тізімі

1. Шағырбаев А.Д. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының діни көзқарасы. – Алматы: ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, 2018. – 223 б.
2. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы. Энциклопедия. – Павлодар: ЭКО, 2010. – 704 б.
3. Пазылов Ә. Мағұмат – и Мәшһүр-Жүсіп Көпеев / Қарағанды маңызды білім беретін «Болашақ» ин-ты; Жауап. ред. Әбділда Қ. – Қарағанды: Болашақ-Баспа, 2006. – 288 б.
4. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы. Шығармалары. 20 томдық шығармалар жинағы. 1-20 том. – Павлодар: ЭКО, 2013.
5. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы. Адам мен жұлдыздар арақатынасы // Қазақ тарихы. – 1995. – № 66. – 24 б.
6. Мәшһүр-Жүсіп Шығармалары. 13-том // Павлодар: «ЭКО» ҒӨФ, -2008-жыл. 122-129-б.

UDC 304.9

THE IDEA OF “EL BOLU”

Salymatova N. R.

Senior Lecturer, Department of Philosophy and Theory of Culture, Karaganda Buketov National Research University
Karaganda, Kazakhstan

The idea of nationhood (“El bolu”) is a profound philosophical and socio-political concept that defines a people’s historical destiny, spiritual identity, and aspirations directed toward the future. This idea is not limited to state borders or political structures; rather, it encompasses a nation’s self-awareness, preservation of historical memory, unity, and sense of responsibility.

In the Kazakh worldview, the concept of nationhood has historically been associated with freedom, unity, and justice. During the era of nomadic civilization, the word “el” signified not only the people, but also shared values, traditions, land, and the sacred legacy of ancestors. Therefore, nationhood primarily means achieving spiritual integrity. In this regard, the poetry of the zhyrau and the eloquent speeches of bi-orators established the preservation of national unity as a central ideal. For instance, in the reflective verses (tolgau) of Bukhar Zhyrau, national solidarity and just relations between the khan and the people are described as the foundation of statehood.

Of particular importance in the Kazakh worldview is Asan Qayghy’s idea of Zheruyik. The idea of Zheruyik represents an eternal quest and a forward-looking orientation deeply embedded in Kazakh philosophy. Asan Qayghy’s search for Zheruyik was not merely a social dream of the people; it was a

philosophical manifestation of understanding, evaluating, and determining the direction of the times. This idea expresses humanity's relationship with time, the path of social development, and aspiration toward the future.

Since the era of the Golden Horde, the question of territorial integrity and the determination of political authority became particularly urgent in the fifteenth century. During the lifetime of Asan Sabyituly, Kazakh clans and tribes were in the process of forming the political and social foundations of a new state. It was within this historical context that Asan Qayghy's concept of Zheruyik emerged. It was not simply a search for pastureland, but a political and philosophical concept aimed at ensuring statehood and national unity.

Asan Sabyituly—widely known among the people as Asan Qayghy—was a wise zhyrau, counselor, and statesman. The epithet “Qayghy” (“sorrowful”) reflects not personal grief, but his profound concern for the fate of the people and the future of the nation [1, p.113]. The concept of Zheruyik became central to the state ideology of the emerging independent Kazakh Khanate. He was a member of the khan's council during the formation of the Kazakh Khanate under Kerei and Zhanibek, offering guidance regarding internal stability and external security. In his view, the most essential requirement for a new state was a fertile, geographically favorable, and strategically secure territory. This territory later became known as Zheruyik.

The word “Zheruyik” consists of two components:

- “zher” (land) — in the Kazakh worldview, not merely a geographical notion, but the foundation of statehood, the space of governance, and the unifying territory of the people. While land is commonly understood as a geographic term, for Asan it signified land necessary for state construction. In this sense, it is a political rather than merely geographic concept [2, p.13].

- “uyik” — in Old Turkic meaning “peace,” “tranquility,” or “stable dwelling.”

In the historical memory of the Kazakh people, land is not simply natural space; it is a political, social, and spiritual category. It is sacred heritage passed down from ancestors, defended with their blood and lives, entrusted to future generations. For Kazakhs, land guarantees unity and nationhood, forming the foundation for the survival of future generations [3, p.45].

For Asan Qayghy, Zheruyik was a place blessed with prosperity, political stability, and social justice. It was not a utopian island of happiness, but a strategic space essential for state-building.

Thus, Zheruyik represents an ideal image of a land rich in natural resources, inhabited by a peaceful population, and supported by a stable state. Although it possesses utopian features, it contains concrete political and strategic meaning. Asan Qayghy's search for Zheruyik was not merely a utopian dream preserved in historical memory, but a national idea of profound political and philosophical significance. It emphasized that land is the primary value forming the foundation of statehood—not only because of natural wealth, but because of the unity of the people.

From a philosophical perspective, Zheruyik serves as a worldview-oriented model of an “ideal future.” It allows us to interpret the concept of zaman (the times) through several dimensions:

- The search for Zheruyik reveals injustice, inequality, and contradictions within society, thereby exposing the spiritual and social character of an era.

- The idea embodies hope for achieving a just society, functioning as a means of envisioning the future.

- The philosophy of Zheruyik represents not mere imagination, but a cultural and social project for modeling societal development and future structure.

In this regard, studying Zheruyik and the concept of zaman in the Kazakh worldview contributes to a deeper understanding of the interrelation between society and time. Zheruyik can be viewed as an interpretive key to understanding zaman, highlighting the complexity of this broad phenomenon and necessitating its socio-philosophical explanation, clarification of its role in historical consciousness, and analysis of its relationship with space.

In traditional Kazakh thought, zaman is not merely chronological measurement, but is evaluated through social, historical, and cultural contexts. Understanding its objective and subjective aspects is essential for comprehending historical development and spiritual evolution.

Thus, zaman cannot be reduced to a temporal measure alone; it is a complex system uniting space, society, and human existence. In the Kazakh worldview, zaman is understood as the unity of time, space, and social reality.

Time, in relation to the individual, becomes the sequence of events and experiences, a mode of perceiving the world and understanding existence. It is multidimensional and does not conform to a single universal law. Each society forms its own time and history, bringing unique spiritual content. Therefore, zaman may be defined as a historical period characterized by specific events, circumstances, and transformations.

From this perspective, the concept of zaman in Kazakh thought encompasses society, nature, and human life stages and transformations. It influences both individual and collective destiny. Each era leaves a

distinctive imprint in historical memory, shaped by the lifestyle and values of generations [4]. The idea of Zheruyik can therefore be interpreted as a method of defining and orienting zaman.

Zheruyik is not merely a geographical location, but a philosophical concept of humanity's spiritual ideal and social aspiration. By defining zaman, it enables individuals and society to understand their place and future. In Kazakh thought, Zheruyik symbolizes the connection between time and space, learning from the past while guiding the future.

Asan Qayghy's concept aimed to preserve ethno-territorial integrity and ensure national unity and security. For independent Kazakhstan, Zheruyik remains not only a legacy of the past but also a guiding vision for the future.

In the nineteenth century, Abai Qunanbayuly deepened the spiritual dimension of nationhood. He argued that education, science, labor, and morality were essential for national progress. For Abai, nationhood meant not merely political independence, but the cultivation of the "complete human being" (tolyk adam) as the basis for societal perfection. Thus, individual spiritual development becomes the prerequisite for national advancement.

In the early twentieth century, the Alash leaders headed by Alikhan Bokeikhan reinterpreted the idea of nationhood in terms of state sovereignty, legal equality, and national interests. For them, nationhood meant achieving national autonomy, advancing education and culture, and joining the ranks of civilized nations.

During the period of independence, the idea acquired new meaning. Kazakhstan, as a sovereign state, has defined its place within the global community while preserving national identity and adapting to globalization. Nationhood in this period is associated with revitalizing historical consciousness, developing language and culture, and strengthening civic responsibility.

Philosophically, nationhood is a complex process realized at ontological (preserving national being), epistemological (self-knowledge and formation of historical consciousness), and axiological (systematization of values) levels. It is not a momentary phenomenon but a historical mission transmitted from generation to generation.

In conclusion, the idea of nationhood is a national ideal grounded in internal unity, spiritual maturity, and a just social order. It means honoring the past, responsibly shaping the present, and consciously constructing the future.

References

1. Magauin, M. Kobyz Saryny. Almaty: Zhaly, 1991.
2. Esim, G. Consciousness of Being. Book Seven. Almaty: Gylym, 1992.
3. Qonyratbayev, A. Kazakh Epic and the Turkic World. Almaty: Gylym, 2004.
4. Salymatova, N. "Analysis of the Concept of Zaman in the Kazakh Worldview." Journal of Philosophy, Culture and Political Science, No. 3, 2025.

ӘОЖ: 364.4:004(574)

ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС БОЙЫНША МАМАНДАРҒА ЦИФРЛЫҚ ОҚЫТУ МАМАНДЫҒЫН ЕНГІЗУДІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ

Сәкен Е.Ғ.

философия және психология факультетінің магистранты,
Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды ұлттық зерттеу университеті, Қарағанды қ., Қазақстан
e-mail: saken1220@mail.ru

Әлеуметтік жұмыс – халықтың әлеуметтік әл-ауқатын қамтамасыз етуге, өмірлік қиын жағдайға тап болған адамдарды қолдауға бағытталған кәсіби қызмет саласы. Бұл салада мамандардың қызметі тек теориялық біліммен шектелмей, заманауи технологияларды тиімді қолдану қабілетімен, практикалық біліктілікпенде тығыз байланысты бола бастады. Осыған орай, әлеуметтік жұмыс мамандарын даярлау жүйесіне цифрлық оқыту бағытын енгізу бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр.

Мақаланың мақсаты – әлеуметтік жұмыс мамандығына цифрлық оқыту пәнін енгізудің өзектілігін негіздеу, оның артықшылықтарын айқындау және іске асыру жолдарын ұсыну.